
**GOVOR SA SVEČANE AKADEMIJE POVODOM 70 GODINA
OD OSNIVANJA INSTITUTA ZA UPOREDNO PRAVO,
ODRŽANE 19. JUNA 2025. GODINE**

Poštovani gosti, dragi prijatelji,

Sedamdeset godina postojanja jedne ustanove, nadam se da ćete se složiti sa mnom, sasvim je dovoljno za ocenu njenog rada, njene zrelosti i opravdanosti postojanja.

Institut za uporedno pravo osnovan je 1955. godine Uredbom Saveznog izvršnog veća. Tu uredbu potpisao je tadašnji predsednik FNRJ Josip Broz Tito, što samo po sebi već govori o značaju Instituta u naučnom sagledavanju uporednog prava. Uredbom o osnivanju Instituta predviđeni su njegovi osnovni zadaci: prikupljanje i sređivanje podataka o stanju zakonodavstva, pravne nauke i prakse u pojedinim zemljama; davanje državnim organima i ustanovama na njihov zahtev mišljenja o pojedinim pitanjima stranog zakonodavstva odnosno prakse određene zemlje; saradnja sa sličnim ustanovama u drugim zemljama, saradnja sa međunarodnim organizacijama itd.

Uredbom Saveznog izvršnog veća od 16. novembra 1955. godine prof. dr Borislav T. Blagojević imenovan je za direktora Instituta za uporedno pravo. Institut je započeo s radom 1. januara 1956. godine kao jedna od prvih ustanova te vrste u svetu.

Zanimljivo je istaći da je Institut smešten u dvorišnom delu zgrade, iza reprezentativnog i arhitektonski izuzetno značajnog zdanja, na Terazijama broj 41. Dvornamenska palata, prvobitno izgrađena za potrebe Ministarstva pravde Kraljevine Srbije i Uprave kvarta terazijskog, delo je arhitekata Svetozara Ivačkovića i Jovana Subotića. Podignuta je tokom 1882. i 1883. godine, a 1965. godine proglašena je spomenikom kulture.

Od uspostavljanja Instituta za uporedno pravo, njegovim radom rukovodilo je devet direktora. Prof. dr Borislav T. Blagojević, eminentni naučni radnik u oblasti pravnih nauka, udahnuo je Institutu koncepciju organizacije i bio njegov direktor sve do 1978. godine. Pod njegovim rukovođenjem, Institut je prepoznat u svetskim okvirima kao renomirana naučnoistraživačka ustanova. Nakon njega, Institutom je rukovodio prof. dr Vladimir Jovanović, koji je do iznendane smrti 1993. godine dao veliki lični doprinos institutskoj delatnosti. Njega je nasledio prof. dr Milorad Josipović koji je

do 1997. godine bio direktor Instituta. Od 1997. do 2001. godine funkciju direktora obavljao je prof. dr Oliver Antić. Direktorka Instituta od 2001. do 2006. godine bila je prof. dr Vesna Rakić Vodinelić, pod čijim se rukovodstvom Institut angažuje na opsežnim istraživanjima usklađivanja domaćeg prava sa pravnim tekovinama Evropske unije. Od 2006. do 2007. godine na čelu Instituta bila je prof. dr Vesna Besarović. Dr Jovan Ćirić bio je direktor Instituta od 2007. pa sve do 2016. godine, kada je izabran za sudiju Ustavnog suda Srbije. Dr Ćirić je rukovođenje Institutom preuzeo kada je njegov opstanak bio ugrožen zbog odlaska naučnog kadra i teške finansijske situacije. Tokom devetogodišnjeg mandata, dr Ćirić je svojim entuzijazmom, nesebičnim zalaganjem, izuzetnom posvećenošću i verom pre svega u mlade ljude, obnovio Institut, pretvorivši ga u kuću mladih naučnika. U periodu od 2016. do 2024. godine direktor Instituta bio je prof. dr Vladimir Čolović. Od 28. februara 2024. godine na čelu Instituta za uporedno pravo je moja malenkost. Svim spomenutim direktorima ovom prilikom izražavam veliku zahvalnost za njihov doprinos radu našeg Instituta.

Od svog osnivanja Institut za uporedno pravo ima status naučnog instituta. U okviru polja društvenih nauka jedini je naučni institut, ne samo u zemlji već i u regionu, čija je delatnost isključivo u oblasti pravnih nauka. Delatnost Instituta, tokom dosadašnjeg perioda, odvijala se u nekoliko osnovnih pravaca koje čine: naučno-istraživačka delatnost, organizovanje savetovanja i naučnih odnosno stručnih skupova, saradnja sa državnim organima i ustanovama davanjem mišljenja o pojedinim pitanjima, upoznavanje domaće stručne javnosti sa stranim pravom, upoznavanje inostranih pravnih subjekata sa domaćim pravom, održavanje institucionalnih kontakata sa međunarodnim organizacijama i stranim naučnim ustanovama.

U sedamdesetogodišnjem postojanju i radu Instituta za uporedno pravo mogu se izdvojiti tri perioda u njegovom razvoju. Prvi period trajao je od njegovog osnivanja do kraja osamdesetih godina XX veka. Uporednopravna istraživanja dostigla su vrhunac sredinom pedesetih godina dvadesetog veka, a nakon toga je jačanje Evropske zajednice i drugih regionalnih integracija pomerilo težište istraživanja prema, pre svega, komunitarnom pravu. Drugi period trajao je tokom devedesetih godina XX veka. Zbog raspada SFRJ, građanskog rata i nepovoljne političko-ekonomske situacije, period devedesetih godina prošlog veka karakteriše rad u izuzetno teškim uslovima, bez savremene pravne literature i bez dovoljno opreme. Uprkos tome, Institut za uporedno pravo uspevao je da opstane, da sačuva svoju osnovnu delatnost i da svoju ekspertizu širi i unapređuje. Treći period je rad Instituta u 21. veku. U ovom periodu, ne samo da je unapređena njegova naučna delatnost već je njegova uloga u pravnoj nauci proširena i obogaćena nizom naučnih konferencija, naučnih projekata i drugih vidova povezivanja i saradnje sa naučnim ustanovama u zemlji i inostranstvu.

Sa ponosom ističemo da je osnivanje i rad Instituta, pratilo i izdavanje časopisa *Strani pravni život*, koji Institut objavljuje od 1956. godine. *Strani pravni život*, jedan

od najstarijih časopisa u oblasti prava u našoj zemlji, jeste naučno-stručni časopis u kome je do danas objavljeno preko 1200 originalnih, preglednih i stručnih članaka, prevoda zakonskih tekstova, međunarodnih konvencija i nacрта zakona. Setimo se njegovih urednika: prof. dr Borislava T. Blagojevića, Nikole Srzentića, prof. dr Vladimira Jovanovića, prof. dr Borisa Krivokapića, prof. dr Olivera Antića, dr Jovana Ćirića, prof. dr Vladimira Čolovića i prof. dr Nataše Mrvić Petrović. Od 2022. godine glavna i odgovorna urednica časopisa je naša uvažena koleginica dr Katarina Jovičić, koja je zajedno sa Aleksandrom Višekrunom, našom prvom dobitnicom institutske nagrade za najboljeg mladog istraživača, najzaslužnija što je časopis 2024. godine povratio kategoriju nacionalnog časopisa međunarodnog značaja – M24.

Tokom sedamdeset godina postojanja, Institut za uporedno pravo i njegovi radnici odlikovani su više puta. Godine 1981. Institut je odlikovan Ordenom zasluga za narod sa srebrnim vencem koje mu je Predsedništvo SFRJ dodelilo povodom dvadesetpetogodišnjice postojanja. Prvi direktor Instituta, profesor dr Borislav Blagojević, odlikovan je Ordenom Republike sa zlatnim vencem. Prvi saradnici Instituta – dr Vida Čok, dr Miodrag Janjić, dr Marija Toroman, dr Jelena Vilus i dr Stevan Mijučić odlikovani su Ordenom rada sa zlatnim vencem.

Povodom šezdeset godina postojanja i rada Institut je odlikovan Zlatnom medaljom za izuzetne zasluge u razvoju pravne nauke, na Sretenje 2016. godine, tokom obeležavanja Dana državnosti Republike Srbije.

Za period od sedamdeset godina postojanja Instituta za uporedno pravo saradnici Instituta afirmisali su se kao istaknuti stručnjaci kako na nacionalnom tako i na međunarodnom nivou. Osim spomenutih, čast nam je da podsetimo na samo neka od značajnih imena naše nauke: Miodraga Jovičića, Kostu Čavoškog, Dušana Crnogorčevića, Zlatiju Đukić Veljović, Ljubišu Lazarevića, Ratka Markovića i niz drugih.

Radu Instituta u velikoj meri pomaže Upravni odbor. Vlada Republike Srbije, kao osnivač Instituta, uvek je za svoje predstavnike u Upravnom odboru imenovala, istaknute profesore i naučne radnike u oblasti pravnih nauka. Činjenica da je akademik, prof. emeritus dr Mirko Vasiljević sadašnji predsednik Upravnog odbora, a članovi koje je imenovala Vlada, prof. dr Zorica Vukašinović Radojičić, prof. dr Zvonko Ivanović i prof. dr Miodrag Panić, izraz je i potvrda namere Vlade Republike Srbije ne samo da učini čast Institutu za uporedno pravo već i da unapredi sistem nauke u Republici Srbiji.

Meni kao direktorki Instituta pripala je čast da vas upoznam sa misijom i vizijom Instituta u 21. veku.

Misija Instituta jeste da u okvirima strateških planova razvoja nauke u Republici Srbiji sprovodi osnovna i primenjena naučna istraživanja kojima se kritički analiziraju i javnosti predstavljaju zakonodavna rešenja u drugim državama i nadnacionalnim organizacijama, kao i novine u međunarodnom pravu, da vrši stručne ekspertize i da osposobljava kadar za naučnoistraživački rad.

Vizija Instituta jeste da, u skladu sa tradicijom, održi i razvije prepoznatljivost ustanove koja svojim radom može da doprinese usmeravanju razvoja pravnog sistema u Srbiji saobrazno stepenu razvoja savremene pravne nauke. Vizija se ostvaruje unapređenjem naučnoistraživačkog rada i razvojem kadrovskih potencijala u skladu sa uslovima za obavljanje naučne delatnosti.

Institut je tokom sedamdeset godina postojanja bio i ostao svojevrsan rasadnik kadrova. Brojni su saradnici Instituta, a ima ih i među vama, koji su svoju naučnu karijeru započeli u Institutu, a nastavili na fakultetima. Veliki broj univerzitetskih profesora, naučnih radnika drugih naučnih organizacija, sudija i diplomatskih službenika započeo je svoj radni vek u Institutu i u njemu stekao prva istraživačka iskustva i znanja iz uporednog prava. Svi vi ste istovremeno i jedna spona više u negovanju dobrih odnosa i uzajamne saradnje Instituta sa pravnim i drugim fakultetima u zemlji i inostranstvu i drugim organizacijama i ustanovama Republike Srbije. Najzad, Institut s ponosom ističe da je ceo radni kolektiv, od naučnih radnika, preko administracije do računovodstva i bibiloteke, zaslužan za njegov uspešan rad, očuvanje renomea i dalju afirmaciju u naučnom i stručnom svetu.

Dragi prijatelji, nijedna konferencija, nijedan projekat, nijedan zbornik radova ili primerak naših časopisa ne bi postojali bez velikog zalaganja i rada naših istraživača. U Institutu za uporedno pravo neguje se duh kolegijalnosti, prijateljske otvorenosti i razumevanja, bez kojih nijedna ustanova ne može da ostvari svoj cilj. Ljudi koji danas čine Institut za uporedno pravo su najvećim delom mladi istraživači koji su svoje doktorske disertacije odbranili ili pripremili, zadovoljivši očekivanja i naučne zajednice i društva u celini. Ovim mladim ljudima, upravo zahvaljujući njihovom naročitom naporu, a ne sudbini ili društvenom položaju, širom je otvoren čitav svet i nadohvat ruke im je veliki naučni uspeh. Institut za uporedno pravo, a verujemo i čitava država, učiniće sve da ovi mladi ljudi taj uspeh ostvare upravo u Srbiji i u njenu dobrobit utkaju svoje karijere.

Podnoseći ovaj kratak izveštaj, kratak jer o svemu detaljnije možete pročitati u svečanoj monografiji, cilj mi nije bio da hvalim rad Instituta. Želela sam samo da, u ime svih radnika Instituta, izrazim koliko mi volimo posao koji radimo i koliko cenimo saradnju sa svima vama, sa našim resornim ministarstvom, Ministarstvom nauke, tehnološkog razvoja i inovacija, sa drugim naučnim institutima i fakultetima, sa Srpskom pravoslavnom crkvom, kao i sa svim pojedincima koji su nam svoju pomoć pružili ili je od nas tražili. Istovremeno želim da iskažem uverenje da ćemo ovu saradnju uspešno nastaviti i u svom budućem radu.

Zahvaljujem na pažnji!

Prof. dr Jelena Čeranić Perišić